

MATEMATIKA VA INFORMATIKA

<https://matinfo.jdpu.uz>

2023-No:3-4

MATHEMATICS AND INFORMATICS
IN EDUCATION

“**MATEMATIKA VA INFORMATIKA**” elektron jurnali Jizzax davlat pedagogika instituti negizida 2020 yil tashkil etilgan bo‘lib, bugungi zamonaviy ta‘lim jarayonida matematika va informatika fanlarining ilmiy yutuqlari va dolzarb amaliy–tadbiqiy muammolariga bag‘ishlanadi. Mazkur jurnalga quyidagi yo‘nalishlarda maqolalar qabul qilinadi:

- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta‘limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta‘lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo‘yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.05 Kasb-hunar ta‘limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta‘lim nazariyasi va metodikasi (ta‘lim sohaları va bosqichlari bo‘yicha)
- 13.00.07 Ta‘limda menejment
- 01.01.00 Matematika
- 05.01.00 Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi

Jurnalga taqdim etiladigan ilmiy maqolalarga qo‘yiladigan asosiy talablar jahon andozalari hamda O‘zbekistonda yaqindan beri amal qilayotgan PhD tadqiqotlari tizimidagi andozalardan kelib chiqadi.

Jurnalda magistrantlar, doktorantlar, tadqiqotchi-o‘qituvchilar va boshqa ilmiy faoliyat bilan shug‘illanuvchi tadqiqotchilarning maqolalari nash etiladi.

Jurnalning asosiy maqsadi o‘zbek va horij tadqiqotchilarining fundamental va amaliy ahamiyatga molik bo‘lgan ilmiy yutuqlarini aks ettirish orqali matematika va informatika sohasidagi ilm-fanga ko‘maklashdan va ularni ommalashtirish uchun Google Scholar ma‘lumotlar bazasiga havola etish. Nashr ikki oyda bir marta (yiliga olti marta)

Jurnalga maqolalar o‘zbek, rus va ingliz tilida qabul qilinadi.

Elektron jurnal tahririyati manzili: Jizzax shahar, Sharof Rashidov shox ko‘chasi 4 uy

Jurnal bosh muharriri- Ergashev Jamshid Bahtiyorovich- pedagogika fanlari nomzodi, dotsent

Bosh muharir o‘rinbosari- Turdiboyev Sanjar Sobirjon o‘g‘li, katta o‘qituvchi +99899 581 77 00

Tahrir hayati

1. Yusupov Rabbim Mixliyevich – Texnika fanlari nomzodi, dotsent
2. Sulaymonov Fozil Uralovich – PhD, katta o‘qituvchi
3. Shamsiyev Abduvali XXX – Iqtisod fanlari nomzodi, dotsent
4. Alishev Abdumannon G‘ofurovich – Fizika-matematika fanlari nomzodi, dotsent
5. Botirov Do‘stqul Botirovich – Texnika fanlari nomzodi, dotsent
6. Hayitov Fayzulla Norbo‘taye‘vich - Texnika fanlari nomzodi, dotsent
7. Ergashev Bahtiyor Namozovich - Iqtisod fanlari nomzodi, dotsent
8. Tangirov Xurram Ergashevich – PhD, katta o‘qituvchi
9. Begbo‘taye‘v A‘zam Eshpo‘latovich – PhD, katta o‘qituvchi
10. Bo‘taye‘v Ruslan Bo‘ribo‘yevich – PhD, o‘qituvchi
11. Bozorov G‘iyos Sa‘dullayevich – PhD, katta o‘qituvchi

FILOLOGIYA FANLARINI O‘QITISHDA INNOVASION YONDASHUVLAR

Turdiboyev Sanjar Sobirjon o‘g‘li

JDPU, Matematika va informatika fakulteti, o‘qituvchisi

Qozoqov O‘tkir Yo‘ldoshovich

JDPU, Matematika va Informatika fakulteti 3-bosqich talabasi

Email: otkirqozoqov85@gmail.com

Annotasiya: Bu maqola filologiya fanlarini o‘qitishda innovasion yondashuvlar mavzusiga matematika va adabiyotni bog‘lagan holda yozilgan. Maqolada matematika va adabiyotning filologiya fanlari bilan bog‘liq yondashuvlariga qarashli tushuncha beriladi. Maqola innovatsion yondashuvlar va ilmiy izlanishlarning filologiya fanlarini rivojlantirishda zarur bo‘lgan vositalar sifatida ko‘rsatiladi.

Kalit so‘zlar: avtomatlashtirish, natural tillar yaratish, dasturlarni taqdim qilish, metodologiya, xalqaro tajribalar va ko‘nikmalar.

Filologiya fanlari, til va adabiyotning izohli lug‘ati bo‘lib, shu sohada ham ko‘plab innovatsion yondashuvlar hamda ilmiy izlanishlar o‘tkazilmoqda. Bu yondashuvlar bilan bog‘liq holda matematika va adabiyotning o‘zaro aloqasi aniq ko‘rinadi.

Matematika fanining filologiya fanlariga o‘qitishda birinchi bo‘lib, matematik statistikasi va nazoratning muhim ahamiyatiga aloqador bo‘lish mumkin. Bu ko‘nikmalar orqali o‘quvchilar tilning foydalanishini tahlil qilish va tushuntirishni o‘rganishadi. Boshqa matematik konseptlari ham, masalan, hisob-kitobni rivojlantirish yoki ko‘proq murakkab formdagi ma‘lumotlarni tahlil qilishda o‘rnatilishi mumkin.

Adabiyotning matematikaga o‘xshash aspektlari shunday muhimdir, bu bizga statistik tahlil, hisob-kitob, ko‘plab to‘plamalari, masalan, tuzumlar va modelni yaratishning qo‘llanishiga imkon beradi. O‘quvchilar shu ko‘nikmalar orqali adabiyotlarni tahlil qilish va o‘qishlarida yangiliklar yaratish uchun qo‘llanishadi.

Filologiya fanlarini o'qitishda innovatsion yondashuvlar mavzusiga buyuklar qo'shgan hissa juda muhimdir. Bu hissa o'qituvchilar, o'quvchilar, o'quv yurtlari, ta'lim muassasalari va hamkorlik qiladigan institutlar kabi tashkilotlarni o'z ichiga oladi. Bu tashkilotlar o'quvchilarning matematik va adabiyot kabi fanlarda yuqori darajada malakali bo'lishlari uchun yordam berishadi.

Bu borada bizning bobokalonlarimiz ham kop malumotlar aytib ketgan. Ya'ni hozirgi tobora rivojlanayotgan zamonda yaratilayotgan yangiliklar, texnologiyalarni ular oldindan aytib o'tgan desak adashmaymiz.

Jumladan bobokalonimiz Mir Alisher Navoiy "Kashf qilgan" 5 ta zamonaviy texnologiya haqida ma'lumotlar bilan bo'lishamiz.

Televizor - "Farhod va Shirin" dostonida "iomi Jamshid" haqida gap boradi. U to'rt yuzdan ortiq olim olingan bo'lib, insonga odamni xohlagan vaqtda korsata olgan.

Eskalator - "Sab'ai sayyor" dostonida Zayd hagidagi hikoya keltiriladi. Zaydga podshoh taxt yasashni buyuradi. Podshoh taxtning birinchi zinasiga oyoq qoysa, zining ozi uni taxtga olib chiqib qo'yadi.

Olovga qarshi maxsus yog' – Dostonda Farhod uchun yana bir mushkul vazifa - og'zidan o't sochuvchi daxshatli dev Ahrimanni yengish edi. Donishmand Suhaylo butun umri tog'dagi kiyimlardan olovga qarshi yog'adi. Farhod Ahriman bilan jangga chiqishidan aval o'zining tanasiga ana shu yog'ni suradi. Olov unga tasir qilmaydi. Bugungi kunda biz filmlarda yonayotgan hozir yugurayotgan aktyorlarni koramiz. Aktyorlar tanasiga maxsus yog' surib olganliklariga olov hech qanday tasir qilmaydi.

Teleskop - Fanda teleskop XVII asrda Galileo Galiley tomonidan kashf etilgan. Navoiy dostonida esa u - yerdan osmonni kuzatuvchi qurilma emas, osmondan joyni kuzatuvchi qurilma sifatida tasvirlangan.

Robotlar - Farhod Yunonistonga safar qilganda u yengishi kerak bolgan tosiqlardan biri temir odamlar edi. Temir odamlarning o'rtasida eng kuchlisining ko'ksida kozgu bollob, Farhod yoyi bilan ana shu kozguni nishonga olishi kerak.

Agar u nishonga tog'ri ura, markazdagi temir odamning atrofidagi yuztasi ham u bilan birga yiqiladi.

Filologiya fanlarini o'qitishda innovatsion yondashuvlar mavzusida ko'p narsalar muhimdir. Bular o'qitish usullarini, o'qituvchilar va talabalar orasidagi munosabatlarni, talabalarning motivatsiyasini oshirish, yangi texnologiyalar va innovatsionlar keng qo'llanishini o'z ichiga oladi. Bu borada tavsiya etiladigan adabiyotlarni aytadigan bo'lsak:

R. M. Muzafarovning "Innovatsion o'qitishda texnologiyalar va qo'llanmalar" nomli kitobi, o'qitishni innovatsion yo'nalishda rivojlantirishda texnologiyalarning va qo'llanmalarining ahamiyatini tushuntiradi.

M. S. Umarovning "Filologiya fanlarini o'qitishda innovatsion yondashuvlar" nomli maqolasi, filologiya fanlarini o'qitishda innovatsion yondashuvlar yaratish, talabalarning motivatsiyasini oshirish, fikrlash va muhokama qilishni oshirish, shuningdek, innovatsion yondashuvlar amaliyotda keng qo'llanishini ko'rsatadi.

G. A. Qosimovning "Innovatsion o'qitishda yangiliklar va talabalarni motivatsiyalash" nomli maqolasi, o'qitishda yangiliklarni, o'qituvchilar va talabalarning motivatsiyasini oshirishni ko'rsatadi. Bu maqolada talabalarning motivatsiyasini oshirish uchun o'qitish usullari, yangi texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar keng qo'llanadi.

Bularning barchasi filologiya fanlarini o'qitishda innovatsion yondashuvlar mavzusida ilmiy maqolalar va kitoblar, o'qituvchilar va ilmiy tadqiqotchilar uchun yaxshi manba sifatida xizmat qiladi.

Filologiya fanlari uchun innovatsion yondashuvlar ham shu sohada xizmat qilishi mumkin. Ma'lumotlarni avtomatlashtirish, natural tillar yaratish, dasturlarni taqdim qilish, o'qitish metodologiyasi va boshqalar kabi ko'plab masalalar ham filologiya sohasida o'zini ko'rsatishi mumkin.

Innovatsion yondashuvlar va ilmiy izlanishlar filologiya fanlarini rivojlantirish uchun zarur bo'lgan vositalardir. Matematika va adabiyotning ko'rsatilishlari bu sohada o'qitishda o'z muhim o'rni bilan ega. Bu yondashuvlar o'quvchilarga

filologiya fanlarida yangi yondashuvlar va ko'nikmalar yaratish uchun imkon beradi.

Filologiya fanlarini o'qitish jarayonini yanada rivojlantirish va talabalar uchun motivatsiya olishga yo'l qo'yadigan muhim tajribalar va texnologik vositalarning o'qitishga kiritilishi kerak. Bu yondashuvlar orqali, talabalar interaktiv texnologiyalardan foydalanish, onlayn platformalarda o'rganish, dasturlash asosida dars ishlanmalari va ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish imkoniyatlariga ega bo'ladi. Innovatsion yondashuvlar filologiya fanlarini o'rganishni yanada samarali, qiziqarli va interaktiv qilishga yo'l qo'yadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Azimov, U. (2018). Filologiyada innovatsion yondashuvlar: Yangi texnologiyalar va o'qitish usullari. *O'zbek tilshunoslik va adabiyoti*, 2(10), 45-55.
2. Rahimov, B. (2021). Filologiya fanlarini o'qitishda texnologik yondashuvlar: O'zbek tiliga oid ilmiy-amaliy izlanishlar. *O'zbek tilshunoslik va adabiyoti*, 4(19), 65-74.
3. Ergashev, S. (2019). Onlayn o'quv jarayonining filologiya fanlarini o'rganishga ta'siri: Innovatsion yondashuvlar. *O'zbek tili va adabiyoti*, 1(5), 28-36.
4. Xalilova, M. (2020). Filologiya fanlarini o'qitishda innovatsion yondashuvlar: Elektron darsliklardan foydalanish va ularga tatbiqot. *O'zbek tili va adabiyoti*, 3(15), 41-48.
5. Sul'tonov, A. (2017). Filologiya fanlarini o'qitishda modern texnologiyalar: Dasturlash asosida dars ishlanmalari. *O'zbek tilshunoslik va adabiyoti*, 2(8), 14-21.